

Тема 3: Бухгалтерський баланс

Тема: Загальна характеристика бухгалтерського балансу, структура балансу, статті балансу.

План лекції

1. Загальне поняття про бухгалтерський баланс.
2. Структура балансу.
3. Зміст статей балансу.

1. Баланс означає рівновагу, відповідність між вартістю господарських засобів і джерел їх утворення. Баланс — елемент методу бухгалтерського обліку, який синтезує облікову інформацію, що є підставою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Бухгалтерський баланс — це форма бухгалтерської звітності, яка характеризує в узагальнених грошових показниках стан господарських засобів підприємства (активів) та джерел їх утворення (пасивів) на певну дату.

Бухгалтерський баланс є основним джерелом інформації про майновий і фінансовий стан підприємства. Йї користувачі за балансом можуть зробити висновок не лише про минулий період діяльності, а й на перспективу. Показники балансу на початок і кінець звітного періоду відображають зміни у складі необоротних та оборотних активів, капіталу і зобов'язань, фінансовий стан підприємства.

П(С)БО №2 «Баланс» визначає зміст і форму балансу та загальні вимоги до розкриття його статей.

Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату. В основу побудови балансу покладено рівняння балансу, яке виражене такою формулою:

Активи = Власний капітал + Зобов'язання.

Активи — це ресурси, які належать підприємству. П(С)БО 2 "Баланс" містить таке визначення: "Активи — ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому".

Активи можуть мати матеріальне вираження, тобто фізично існувати, наприклад, будівлі, матеріальні запаси, гроші тощо, і також можуть бути нематеріального характеру, тобто такими, що на дотик не сприймаються, невідчутними, наприклад, "борги нам" (дебітори).

Власний капітал — частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Зобов'язання — це борги чи інші зобов'язання підприємства, які виникли внаслідок минулих подій, головним чином, внаслідок придбання товарів у кредит, одержання кредитів банків тощо, і погашення яких, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

*Бухгалтерський баланс будується у **формі таблиці**, в якій на певну дату згруповані засоби підприємства та джерела їх утворення. Частина балансу, в якій відображено наявність засобів, називається **активом**, а частина балансу, в якій відображені джерела засобів, — **пасивом**. Підсумки активу і пасиву балансу між собою рівні. Ця рівність зумовлена тим, що в обох частинах балансу відображено одне й те саме майно, але згруповане за різними ознаками: в активі — за складом і розміщенням, у пасиві — за джерелами утворення і цільовим призначенням.*

В активі балансу показані засоби, тобто в ньому можна побачити, "що воно таке", у пасиві балансу — джерела, тобто "чис воно".

2. Зміст і форма балансу та загальні вимоги до розкриття його статей визначено П(С)БО 2 "Баланс". Це положення застосовується до балансів підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім банків і бюджетних установ). Для банків форма і зміст балансу встановлюються Національним банком України, а для бюджетних установ — Державним казначейством України.

Актив і пасив балансу складаються з окремих *статей*, кожна з яких відображає величину певного економічно однорідного виду засобів або їх джерел у грошовому виразі. Грошовий вираз статті називається *оцінкою статті*. Вони є одноелементні та багатоелементні.

Статті балансу згруповані в розділи В активі три розділи:

I. Необоротні активи;

II. Оборотні активи;

III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття .

У пасиві чотири розділи:

I. Власний капітал;

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення;

III. Поточні зобов'язання і забезпечення;

IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття

Баланс побудовано за принципом «баланс-нетто», який полягає в тому, що до підсумку балансу включаються:

а) основні засоби і нематеріальні активи — за залишковою вартістю;

б) дебіторська заборгованість за товари і послуги — за вирахуванням резерву сумнівних боргів;

в) власний капітал — за фактично внесеною сумою (об'явлений капітал мінус неоплачений капітал), за вирахуванням вилученого капіталу та непокритих збитків.

Тема: Поняття про господарські операції. Типи господарських операцій, їх вплив на бухгалтерський баланс.

План:

1. Операції першого типу.
2. Характеристика операцій другого типу.
3. Операції третього типу.
4. Характеристика операцій четвертого типу.

1. Господарські засоби та їх джерела під впливом господарських операцій збільшуються або зменшуються, внаслідок чого змінюються і окремі статті балансу. В окремих випадках ці зміни зумовлюють появу нових статей балансу або зникнення їх.

Операції першого типу зумовлюють зміни у складі активу балансу: одна стаття збільшується, а друга зменшується на однакову суму. (+А –А).

Операція 1. *Оприбутковано у касу підприємства грошові кошти.*

До операцій такого типу належать: відпуск матеріалів у виробництво, надходження заборгованості від дебіторів у касу або на розрахунковий рахунок підприємства, видача коштів із каси підзвітним особам, оприбуткування готової продукції із виробництва та ін.

2. **Операції другого типу** викликають зміни у джерелах формування господарських засобів, призводять до змін статей пасиву балансу (+П –П).

Операція 2. *Зараховано на збільшення статутного фонду частка прибутку.*

До операцій такого типу належать: погашення заборгованості постачальникам за рахунок отримання кредитів банку; утримання прибуткового податку із заробітної плати робітників і службовців, що підлягає перерахуванню до бюджету та ін.

3. Операції третього типу характеризують надходження, додаткове залучення господарських засобів в оборот підприємства, зумовлюють збільшення залишків на одну і ту ж суму на відповідних статтях активу і пасиву балансу (+А +П).

Операція 3. *Оприбутковано на склад підприємства матеріали, придбані у постачальників.*

До операцій такого типу можна віднести: зарахування позички, наданої банком, на розрахунковий рахунок підприємства; зарахування на баланс основних засобів, введених в експлуатацію, з одночасним збільшенням статутного фонду як джерела їх утворення; нарахування заробітної плати робітникам з одночасним збільшенням затрат виробництва.

4. Операції четвертого типу характеризують вибуття засобів із господарства, призводять до зменшення на однакову суму залишків відповідних статей активу і пасиву балансу (– А – П).

Операція 4. *Перераховано з розрахункового рахунка підприємства банку для погашення заборгованості по раніше одержаній позичці.*

До операцій такого типу належать: списання з балансу основних засобів і, відповідно, зменшення статутного фонду; погашення заборгованості постачальникам за матеріали, підрядчикам за надані послуги, перерахування до бюджету податків та інших платежів.